

נדבקות בנגיף הפפילומה? יש טיפול!

נדבקות בנגיף הפפילומה? יש טיפול!

מאת: פרופ' יעקב בורנשטיין, מנהל מחלקת נשים ויולדות במרכז הרפואי לגליל, יושב-ראש החברה לחקר ומניעת מחלות המועברות במגע מיני

הכתבה בחסות איזיקר משווקת קולפופיקס

אחד המצבים הרפואיים שגורמים לאחרונה מתח ודאגה לנשים מתרחש כאשר נשים עוברות בדיקת משטח מצוואר הרחם, ומקבלות תשובה כי קיים בצוואר הרחם שלהן נגיף (וירוס) פפילומה (HPV) בעל סיכון גבוה, אך מומחה למחלות צוואר הרחם מרגיע אותן בכך שבבדיקה שערך לא נמצא נגע טרום-סרטני, או שנמצא נגע בדרגה קלה שלא מחייב טיפול ושהוא עשוי להעלם בעתיד בעזרת מערכת החיסון שלהן עצמן. מצב זה גורם לנשים תחושת חוסר אונים וחשש. בדיקות PCR לנוכחות נגיף הפפילומה במשטחי צוואר הרחם, נכנסו בשנים האחרונות לשימוש. נגיפי HPV "בעלי סיכון גבוה" שמתגלים בבדיקה עלולים לגרום לסרטן צוואר הרחם, וההמתנה מלווה בפחד. נשים מבקשות לדעת מה הן יכולות לעשות כדי "לחזק" את מערכת החיסון שלהן, ולהיפטר מהזיהום המאיים בנגיפי הפפילומה. אלא שעד כה התשובה הייתה: "אין מה לעשות, רק לשבת, לחכות, ומדי פעם להגיע לרופא הנשים להיבדק". אך כעת התפרסמו מספר מחקרים שהוכיחו כי קיימת אפשרות לחזק את התנגודת של תאי צוואר הרחם כלפי הנגיף בעזרת תרסיס-ג'ל ייחודי המוחדר לנרתיק ומגביר את הסיכוי לרפא את הזיהום בנגיפי הפפילומה בצוואר הרחם.

כ- 50%-80% מכלל האוכלוסייה ייחשפו במהלך חייהם לנגיפי הפפילומה. נגיפים אלו מועברים במגע מיני ועלולים לגרום לסרטן צוואר הרחם בנשים. זה הוא אחד מסוגי הסרטן הנפוצים בעולם בקרב נשים. מדי שנה נפטות בעולם עקב סרטן צוואר הרחם כ- 270,000 נשים. גידול ממאיר זה מתפתח בשלבים, כפי שמתואר בשרטוט: בתחילה, מתפתח זיהום באחד מזני נגיף הפפילומה. רב הזיהומים חולפים בעזרת מערכת החיסון של האשה. בחלק מהמקרים הזיהום נותר ברקמה ומביא לגדילה של תאים טרום סרטניים, ההולכים ומחמירים מדרגה קלה – המכונה בשפה הרפואית CIN 1, לדרגה בינונית – CIN 2, וחמורה – CIN 3, ולבסוף לסרטן צוואר הרחם.

את המצבים הטרומ סרטניים ניתן לאתר באמצעות משטחים מצוואר הרחם (פאפ) ובדיקות לנוכחות הנגיף. מומלץ שכל אשה תעבור בדיקות סריקה אלו אחת לשלוש שנים בין גיל 25 ל 65 שנים. כשבבדיקת הסריקה מתגלים ממצאים אבנורמליים, יש לבדוק את צוואר הרחם באמצעות מכשיר אופטי מיוחד המכונה קולפוסקופ כדי לאתר את הנגע האבנורמלי ולבצע ביופסיה מצוואר הרחם. כשמאובחן מצב טרום סרטני בדרגה 2-3 נהוג להסירו על ידי לולאה חשמלית (בתהליך ניתוחי המכונה גם "קוניזציה") וכך למנוע התפתחות סרטן צוואר הרחם. מדי שנה מאובחנות בישראל כ-5,000 נשים הסובלות מנגעים טרום סרטניים בדרגה 1, 2,000 נשים עם שינויים צוואריים בדרגה 2-3, ו 260 נשים עם סרטן צוואר הרחם. כיום ניתן בבתי הספר חיסון יעיל ובטוח המונע הדבקות בנגיפי הפפילומה.

כאשר מאובחן בצוואר הרחם זיהום בנגיף הפפילומה או CIN 1, המטופלת אינה צריכה לעבור טיפול ניתוחי, והיא מופנית למעקב שכולל בדיקה במרפאת קולפוסקופיה וכן בדיקה לאיתור נגיף הפפילומה, בדיקת פאפ ולעיתים ביופסיה, כדי לוודא שהנגע לא התפתח לדרגות מתקדמות יותר – CIN 2-3, שבהן נדרשת כבר התערבות ניתוחית להסרת הנגע.

ההימנעות מניתוח וההפניה למעקב מבוססת על כך שבחלק מהמקרים הגוף מצליח להתמודד עם הנגיף ועם הנגע בצוואר הרחם בשלב CIN1 בעצמו והנגע ירפא באופן עצמוני. אבל לעיתים מערכת החיסון כושלת, הנגיף נותר ברקמה, והנגע נשאר כשהיה או שהוא מתקדם לדרגה חמורה יותר, כמו CIN 2-3.

המחקרים שמובאים כאן מתמקדים בנשים עם זיהום ב HPV ועם נגע בשלב CIN 1. לנשים אלו לא מוצע טיפול, אלא מזמינים אותן לבדיקות מעקב במשך חודשים ושנים. ההמתנה מורטת עצבים, לנשים עצמן וגם לרופאים המטפלים, שכן ידוע שחלק מהנגעים הנמצאים בדרגה קלה עלולים להפך לנגעים בדרגה גבוהה ואף לסרטן צוואר הרחם.

לאחרונה חלה תפנית בתחום, כשנכנס טיפול שהצליח לרפא זיהום בנגיף הפפילומה ונגעים בדרגת CIN1. מדובר בג'ל-תרסיס המוחדר לנרתיק, בשם קולפופיקס (Colpopix) המכיל חומר פעיל בשם ביתא-גלוקן. במחקרים נמצא שלג'ל-תרסיס זה יש פעילות אנטי סרטנית, הנגרמת באמצעות שפעול מערכת החיסון המקומית. כמו כן, נמצא שביתא-גלוקן מביא להחלמה בשיעור גבוה יותר באופן משמעותי אצל מטופלות עם CIN1 לעומת נשים שלא טופלו. לדוגמה, במחקר שכלל 999 נשים שנבדקו במרפאות קולפוסקופיה ברומא, נמצא שטיפול עם ביתא-גלוקן הביא לריפוי של CIN1 באופן משמעותי בהשוואה לנשים שלא טופלו. מחקר מוקדם יותר תמך גם הוא ביעילות הביתא-גלוקן, בנוסף, במחקר אחר, נמצא שהביתא-גלוקן מגדיל את שיעור הריפוי, לא רק של המצב הטרומי סרטני, אלא גם של הזיהום בנגיף הפפילומה (HPV) בעל סיכון גבוה.

הביתא-גלוקן מורכב מחומרים טבעיים, רב-סוכרים, המשפעלים את תאי מערכת החיסון שבצוואר הרחם- הלימפוציטים מסוג T, ותאי NK. הוא גם מעלה את כמות החיידקים המיטיבים בנרתיק ומוריד את ה-pH באזור צוואר הרחם, לרמה שמאפשרת לחיידקים המיטיבים להתפתח. כיום מקובל שלהרכב החיידקים בנרתיק יש השפעה על התפתחות מצב טרום סרטני בצוואר הרחם.

בכך, מסייע הביתא-גלוקן למערכת החיסונית שבאזור צוואר הרחם להתמודד עם השינוי הפתולוגי. ההצלחות שדווחו עם הטיפול בביתא-גלוקן מאפשרות לנשים עם זיהום ב HPV ועם CIN 1, לחוש שהן מטפלות במצבן הרפואי. ההצלחות של הטיפול בביתא-גלוקן הביאו למחקר בחומרים נוספים העשויים לרפא זיהום בנגיף הפפילומה.

לאחרונה מופץ התכשיר המכיל ביתא-גלוקן גם בארץ, לשימוש בנשים שאצלן נמצא נגיף הפפילומה בסיכון גבוה בצוואר-הרחם ומאובחן נגע טרום סרטני בדרגה קלה (CIN 1). התכשיר ממלא חסר שהיה קיים עד כה בטיפול בנשים עם זיהום בנגיף הפפילומה ומצב טרום סרטני בשלב התחלתי. כך, איתור מוקדם של זיהום בנגיף הפפילומה – HPV, על ידי סריקה תקופתית של צוואר הרחם, יאפשר איתור מוקדם וטיפול ב HPV שימנע התפתחות סרטן צוואר הרחם.

מקורות:

1. Scardamaglia P, Carraro C, Mancino P, Stentella P. Effectiveness of the treatment with beta-glucan in the HPV-CIN 1 lesions. *Minerva Ginecol* 2010 Oct;62(5):389-93.
2. Stentella P, Biamonti B, Carraro C, Inghirami P, Mancino P, Pietrangeli D, Votano S, Lazzari P, De Medici C. Efficacy of carboxymethyl beta-glucan in cervical intraepithelial neoplasia: a retrospective, case control study. *Minerva Ginecol* 2017 Oct;69(5):425-430.
3. Chaichian S, Moazzami B, Sadoughi F, Haddad Kashani H, Zaroudi M, Asemi Z. Functional activities of beta-glucans in the prevention or treatment of cervical cancer. *Journal of Ovarian Research* (2020) 13:24.

Pietrantoni E, Signore F, Berardi G, Donadio F, Donadio C. Role of betaglucan in the .4
treatment of recurrent candidiasis and HPV-correlated lesions and reparative process of
.epidermis. *Minerva Ginecol.* 2010;62(1):1–5

Akramienė D, Kondrotas A, Didžiapetrienė J, Kėvelaitis E. Effects of β -glucans on the .5
.immune system. *Medicina.* 2007;43(8):597